

ZBIGNIEW IGNACY BRZOSTOWSKI

PAP ŚLUPSK

RZYMSKIE OBYWATELSTWO JÓZEFA FLAWIUSZA

W zakończeniu *Autobiografii* żydowski historyk Józef Flawiusz mówi, iż syn cesarza Wespazjana Tytus położywszy kres powstaniu Żydów w Judei wyruszył w drogę morską do Rzymu, a jego, Józefa, zabrał ze sobą i traktował z całym szacunkiem¹. Dziać się tak miało mimo tego, iż Józef był tylko jeńcem wojennym, którego – co prawda – uwolniono z kajdan, lecz który pozostawał nadal niewolnikiem rodziny Flawiuszów. W dalszej kolejności historyk kontynuuje: „A gdy dotarliśmy do Rzymu, doznałem szczególnej troskliwości ze strony Wespazjana. Nie tylko dał mi mieszkanie w domu, który posiadał, zanim dostąpił godności cesarskiej, ale też uhonorował mnie obywatelstwem rzymskim, zapewnił mi stałą pensję i aż do końca swoich dni stale okazywał mi poszanowanie, nigdy nie umniejszając swojej łaskawości względem mojej osoby”². Gdyby nie chodziło tu o Żyda, nie byłoby problemu, ale rzecz dotyczy przecież historyka Józefa, który z łaski rodziny cesarskiej stał się wyzwolencem i obywatelem rzymskim. Na określenie swego obywatelstwa używa on słowa *politeia*³, które sugeruje obywatelstwo pełne⁴. Gdyby rzeczywiście Józef je otrzymał oznaczałoby to, że stał się apostatą. Pełne obywatelstwo wiązało się bowiem z udziałem w obrzędach religijnych ku czci bogów Imperium i wymiarze sprawiedliwości, co również związane było z udziałem w życiu religijnym Nie-

¹ *Vita* 422: [...] πάσαν τιμὴν ἀπονέμων.; Cytaty z *Vita* wg wydania: Flavius Josephus, *Autobiographie*, texte établi et traduit par André Pelletier, S. J., Paris 1983, (cytaty z *Autobiografii* w przekł. polskim wg wydania: Józef Flawiusz, *Przeciw Apionowi*, *Autobiografia*, przeł. J. Radożycki, Poznań 1986.).

² *Vita* 423: Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἤκομεν, πολλῆς ἔτυχον παρὰ Οὐεσπασιανοῦ προνοίας καὶ γὰρ καὶ κατάλυσιν ἔδωκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ πρὸ τῆς ἡγεμονίας αὐτῷ γενομένη, πολιτεία τε Ῥωμαίων ἐτίμησεν καὶ σύνταξιν χρημάτων ἔδωκεν, καὶ τιμῶν διετέλει μέχρι τῆς ἐκ τοῦ βίου μεταστάσεως οὐδεν τῆς πρὸς ἐμε χρηστότητος ὑφελών.

³ Dokładnie πολιτεία τε Ῥωμαίων, obywatelstwo Rzymian.

⁴ *A Greek-English Lexicon*, compiled by H. G. Liddell and R. Scott, Oxford 1996, s. 1434.